

SLUŠANJE – RECEPTIVNA ILI PRODUKTIVNA JEZIČNA VJEŠTINA

*Mr. sc. Renata Šamo,
Visoka učiteljska škola, Pula*

S a ž e t a k

U radu autorica nastojati dati odgovor na pitanje što ga je postava u naslovu, koristeći rezultate istraživanja na uzorku zadataka, kojima je provjeravala sposobnost razumijevanja teksta slušanjem.

Ključne riječi: *slušanje, receptivne jezične vještine, produktivne jezične vještine, interaktivan i strategijski pristup poučavanju*

1. Uvod

Jedan od ključnih odgovora na pitanje što čini jezični sustav cjelovitim jest i sljedeće – postojanje četiriju vještina – pri čemu se misli na slušanje, čitanje, pisanje i govorenje. Sukladno tradicionalnoj podjeli, slušanje i čitanje pripadaju receptivnim, a pisanje i govorenje produktivnim vještinama. Suvremena znanost o jeziku, međutim, dovodi u sumnju ovu podjelu, uvodeći interaktivni i strategijski pristup kao itekako bitna načela pri određivanju jezika kao cjelovitog sustava.

2. Problem i cilj istraživanja

U ovome ćemo radu nastojati odgovoriti na pitanje što smo ga postavili u naslovu, koristeći rezultate istraživanja na uzorku zadataka, kojima smo provjeravali sposobnost razumijevanja teksta slušanjem. Napominjemo kako je to samo dio jednog opsežnog istraživanja koje smo proveli u razdoblju od rujna 2002. do travnja 2003. godine s ciljem analiziranja strategija čitanja unutar skupine uspješnih i manje uspješnih učenika–čitatelja na uzorku tekstova napisanih na engleskom kao stranom jeziku i utvrđivanja glavnih razlika u njihovoj primjeni.

3. Metodologija istraživanja

3.1. Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na uzorku od 37 učenika osmih razreda u dobi od 13 ili 14 godina u dvjema osnovnim škole u Puli (Centar i Vidikovac).

3.2. Instrumenti

Zadaci slušanja koje ovdje spominjemo dio su standardiziranog testa engleskog jezika što smo ga koristili kao polazište sagledavanju razine jezične kompetencije ciljne skupine ispitanika uz napomenu kako je isti test korišten školske 2002./2003. godine za potrebe realizacije znanstveno–istraživačkog projekta *Engleski jezik u Hrvatskoj* (broj 0130514).

U prvome su zadatku ispitanici, slušajući snimak i gledajući slikovni predložak, trebali upisati broj pod kojim se nalazi svaki od spomenutih likova i tako ih dovesti u vezu s aktivnostima koje trenutačno obavljaju dok se igraju u parku (Prilog 1A i B).

U drugome su zadatku, pak, imali na raspolaganju samo snimljeni materijal, bez slikovnog priloga, ali su zato mogli birati između jednog od tri ponuđena odgovora (Prilog 2A i B). Zaokruživanjem odgovora, potvrđivali su svoju sposobnost razumijevanja teksta slušanjem. Potrebno je istaknuti kako zadatak čini deset kratkih dijaloga, snimljenih u svakodnevnim situacijama kao što su telefonski razgovor, traženje potrebne informacije u restoranu, trgovini, muzeju, učionici i drugdje, ukratko zanimljivi predlošci koji su trebali ukazati na funkcionalnost znanja ispitanika i mogućnost njihova snalaženja u nekim uobičajenim životnim situacijama.

Svaki je zadatak sadržavao primjer na početku da bi ispitanicima bilo u potpunosti jasno što ih očekuje tijekom njihova rješavanja.

3.3. Prikupljanje podataka

Ispitanici su ovaj drugi dio testa (slušanje i pisanje) rješavali u zajedničkoj učionici u trajanju od jednog školskog sata.

4. Rezultati i rasprava

Rješavajući oba zadatka slušanja, ispitanici su postigli zamjetan uspjeh, što potvrđuje činjenica kako je prvi zadatak sadržavao pet pitanja na koja su svi odgovorili potpuno točno, dok je točnost u preostalim pet pitanja iznosila 97,3%, stoga možemo govoriti o čak 98,65 % kao prosječnom postotku točnih odgovora (Tablica 1). Rezultati

postignuti u drugome zadatku, iako nešto lošiji, kreću se u rasponu od 70,3% do 100% točnosti, s prosječnim postotkom točno riješenih pitanja koji iznosi 86,23%, tako da samo dodatno potvrđuju uspjeh u ovome dijelu istraživanja (Tablica 1).

Tablica 1. *Frekvencije odgovora u dijelu standardiziranog testa o slušanju*

Pitanje	Točno		Netočno		Bez odgovora	
	f	%	f	%	f	%
1.1	36	97,3	0	0	1	2,7
1.2	37	100,0	0	0	0	0
1.3	37	100,0	0	0	0	0
1.4	37	100,0	0	0	0	0
1.5	37	100,0	0	0	0	0
1.6	37	100,0	0	0	0	0
1.7	36	97,3	1	2,7	0	0
1.8	36	97,3	1	2,7	0	0
1.9	36	97,3	0	0	1	2,7
1.10	36	97,3	0	0	1	2,7
2B	36	97,3	0	0	1	2,7
2C	37	100,0	0	0	0	0
2D	33	89,2	2	5,4	2	5,4
2E	31	83,8	5	13,5	1	2,7
2F	27	73,0	10	27,0	0	0
2G	33	89,2	2	5,4	2	5,4
2H	26	70,3	9	24,3	2	5,4
2I	32	86,5	4	10,8	1	2,7
2J	34	91,9	3	8,1	0	0
2K	30	81,1	7	18,9	0	0

* Napomena: Pitanja vidi u Prilogu br. 1 i 2

Razlika, rekli bismo blaga, između rezultata prvog i drugog zadatka pokazuje kako je bilo lakše rješavati prvi zadatak (1.1–1.10) sa slikovnim predloškom, upravo zbog navedenog dodatnog izvora podataka, dok je u drugom zadatku (2B–2K) trebalo razumjeti nekoliko govornika u različitim govornim situacijama, međusobno uopće nepove-

zanim, te brzo reagirati pronalazeći situaciju koja odgovara upravo odslušanom dijalogu.

Rezultatima koje smo prikazali u gornjoj tablici dodajemo i podatak da aritmetička sredina iznosi 18,49 uz standardnu devijaciju 2,01 dok se raspon rezultata kreće od 10 do 20 bodova, koliko je i bilo maksimalno moguće osvojiti u ovome dijelu testa.

Konačno, postotak uspješnosti kada je riječ o ovim zadacima slušanja iznosi 92%, a postotak iskorištenosti 100%.

Premda smatramo da su oba zadatka bila na stanoviti način jednostavna, ispitanike su nesumnjivo izložila aktivnoj interakciji s materijalom koji je trebalo razumjeti jer nam je itekako jasno da u razumijevanju izgovorenog (ili napisanog) teksta sudjeluje čitav niz čimbenika koje moramo uzeti u razmatranje (cilj slušanja, uloga slušatelja, vrsta teksta ...). Interakcija između slušatelja i teksta postaje aktivnom i tako opovrgava još jedno tradicionalno uvjerenje o slušanju kao pasivnoj aktivnosti.

Želimo li postići što učinkovitije razumijevanje teksta slušanjem, pažnju slušatelja (ovdje mislimo prije svega na učenike u nastavnom kontekstu koji nas zanima s obzirom na gore spomenuti uzorak ispitanika i njihovu dob) treba usmjeriti na specifična obilježja teksta koja ga najlakše mogu povezati s predstavljenim situacijama u njemu, što je moguće postići sustavnim uvježbavanjem vještine slušanja primjenjujući čitav niz raznovrsnih zadataka. Spomenut ćemo samo neke od njih kao što su: slušaj i ponovi; slušaj i slijedi upute/izvedi neku fizičku radnju; slušaj i crtaj/oboji; slušaj i označi crtež, kartu ili dijagram; slušaj i pogodi; slušaj i predvidi što slijedi; slušaj i poveži; slušaj i odredi redoslijed; slušaj i klasificiraj; slušaj i prenesi podatke u odgovarajući format (primjerice, upitnik, tablicu i sl.). Upravo su to najčešći zadaci slušanja koje učenici osnovnoškolskog uzrasta (i ne samo oni) rješavaju u sklopu svojih nastavnih aktivnosti s ciljem postupnog razvijanja sposobnosti slušanja i usvajanja jezične vještine slušanja. Primjenjujući nerijetko tri faze unutar neke aktivnosti – prije slušanja, tijekom slušanja i nakon slušanja – nastoji se istaknuti interaktivnost unutar samoga čina slušanja i odrediti njezina dinamika, čime se također otvara prostor strategijskom pristupu bez kojeg je proces učenja i usvajanja stranog jezika danas teško zamisliti.

Glavni cilj ovog dugotrajnog zadatka jest osvježavanje učenika o aktivnoj ulozi strategija slušanja u procesu razumijevanja nekog teksta, kojeg najčešće izgovaraju različiti modeli govornika čije značajke načina izražavanja mogu predstavljati ozbiljnu poteškoću u postizanju uspjeha i onemogućiti komunikaciju u konačnici (kada je slušanje povezano s govorenjem).

Zaključak

Na kraju možemo zaključiti kako se naše istraživanje daje promatrati i kroz prizmu dva modela kojima se tumači razumijevanje procesa slušanja: unutarnji (eng. *bottom-up*) i vanjski (eng. *top-down*). Prva obrada podataka podrazumijeva linearni proces, vođen samim podacima u tekstu (slijedom zvuk–riječ–sintagma–izričaj–tekst), a ra-

zumijevanje ovisi o razini na kojoj slušatelj uspijeva dekodirati tekst čijem je slušanju izložen. Drugi način obrade podataka sasvim suprotno tumači ulogu slušatelja, pretvarajući ga u vrlo aktivnog sudionika procesa konstruiranja značenja, temeljenog na očekivanjima, zaključcima, predviđanjima i svim ostalim obilježjima koja čine njegovo prethodno usvojeno znanje o svijetu ali i jeziku, osobito onda kada je slušatelj suočen s razumijevanjem teksta na stranom jeziku. Jezični su podaci sada "samo okidač" kojim se aktivira proces konstruiranja značenja s polazištem u iskustvenom znanju slušatelja.

U kontekstu zadataka koje smo postavili našim ispitanicima, skloni smo stoga zaključku kako su oba zadatka, osobito drugi, zahtijevala od ispitanika prethodno poznavanje šireg konteksta slušanja i situacije odgovarajućeg dijaloga da bi mogli rekonstruirati značenje i razumjeti ono što čuju. Oni su se tako našli u aktivnoj ulozi slušatelja, sukladno prije vanjskom nego unutarnjem modelu, što je također objašnjivo i prirodom, odnosno formatom samih zadataka.

Vratimo li se pitanju iz naslova ovoga rada, zaključujemo kako dvojba – receptivna ili produktivna jezična vještina – postaje manje bitna u teoriji učenja i usvajanja stranog jezika, pristupajući slušanju, prije svega, kao interaktivnom i dinamičnom procesu čiji uspjeh uveliko ovisi o poučavanju slušatelja strategijskom ponašanju (pravilnoj i pravodobnoj primjeni napose ključnih strategija kao što su predviđanje, selektivno slušanje, slušanje primjereno različitim ciljevima slušanja, zaključivanje i sl.) na uzorku velikog broja različitih zadataka koji zahtijevaju obradu podataka po unutarnjem i osobito vanjskom modelu. Zanimljivo je da se proces slušanja na stranom jeziku u krugovima primijenjenih lingvisti sve donedavno temeljilo se na često spominjanoj ali pogrešnoj pretpostavci kako je slušanje jezična vještina koja se razvija samo izravnim izlaganjem slušatelja aktivnosti slušanja te da se zapravo ne može naučiti. No, pojavom novih teorija o razumijevanju te postupnim uvođenjem pomno razrađenih aktivnosti u programe učenja stranih jezika slušanju se pristupa s mnogo više opreza i razmišljanja. Neki autori idu čak toliko daleko smatrajući da je razumijevanje slušanjem u samoj biti procesa učenja i usvajanja stranog jezika, stoga traže znatno istaknutije mjesto za tu vještinu u poučavanju stranim jezicima. Mi bismo se, pak, priklonili mišljenjima o interaktivnom i strategijskom pristupu procesu slušanja.

Literatura

Brewster, J., Ellis, G. i Girard, D. (1992.): *The Primary English Teacher's Guide*. Penguin English.

Field, J. (2002.): The Changing Face of Listening, u Richards, J.C. i Renandya, W.A. (eds.), *Methodology in Language Teaching - An Anthology of Current Practice*, Cambridge University Press.

Nunan, D. (2002.): Listening in Language Learning, u Richards, J.C. i Renandya, W.A. (eds.), *Methodology in Language Teaching - An Anthology of Current Practice*, Cambridge University Press.

L'ASCOLTO – ABILITA' LINGUISTICA RICETTIVA O PRODUTTIVA?

Riassunto

Nell'articolo l'autrice cerca di fornire la risposta alla domanda posta nel titolo utilizzando allo scopo i risultati della ricerca condotta su un campione di esercizi proposti agli alunni per verificare l'abilità di comprensione del testo ascoltato tenendo conto della constatazione che il dubbio espresso nel titolo assume sempre meno importanza nella teoria sull'apprendimento delle lingue straniere, la quale ritiene l'ascolto un processo dinamico e interattivo, la cui efficacia dipende dall'addestramento degli ascoltatori alla strategia d'ascolto mediante numerosi e svariati esercizi e un'elaborazione dei dati ottenuti seguendo un modello interno ed esterno.

Parole chiave: *ascolto, abilità linguistiche ricettive, abilità linguistiche produttive, approccio interattivo e strategico all'insegnamento*

LISTENING - RECEPTIVE OR PRODUCTIVE SKILL

Summary

In this paper the author tends to answer to the question raised in the title using the results of the research aimed at understanding text through listening and concludes that the above-stated dilemma is less important in the L2 acquisition theory, since this sees listening as an interactive and dynamic process whose success is significantly dependant on teaching strategic behaviour which is to be aided by solving a wide range of tasks requiring data processing based on both bottom-up and top-down models.

Key words: *listening, receptive linguistic skills, productive linguistic skills, interactive and strategic approach to teaching*

PRILOZI

Prilog 1A – Prvi zadatak slušanja

Task 1. Listen to the text and put the numbers in the picture in the boxes next to the names. See the example.

Put your answers here:

Andrea	1
Bill	
Daniel	
David	
Diana	
Henry	
James	
Jenny	
Lydia	
John	
Thomas	

Prilog 1B – Snimka prvog zadatka slušanja

Task one – Listen to the text and put the numbers in the pictures in the boxes next to the names. See the example.

- OK. I can see Andrea and she is there behind the tree looking out from behind the tree.
- Yes, that's her, and Bill ... oh, that's Bill, isn't it? Isn't he roller-skating or something?
- Yeah, that's Bill with the helmet on and he's roller-skating and then we've also got Daniel, and Daniel's on a bike racing down the hill on his bike there at the back.
- Aha, and, David, oh, David loves football. He's playing football over in the corner at the park.
- OK. I can see him and I'm looking to see where Diana is and there she is, she's sitting on a rug and it looks like she's pulling something out of her bag, like she's having a picnic or something ...
- Oh, this is my favourite – Henry! Henry is being pulled around the park by his dog Barker.
- And there's also James ... and James is fishing, he's there crouched down by the side of a lake or something and he's doing a bit of fishing.
- Jenny, Jenny is playing ball with Lidia. Jenny's throwing the ball and Lidia is going to catch it.
- And that leaves us with ... is it John, I think, that's John, yeah... he's there lying, sleeping under the tree.
- And the last one is Tomas, now where's Tomas? Oh, dear, Tomas is falling out off the tree.

Listen to the task again!

This is the end of the task.

Prilog 2A – Drugi zadatak slušanja

Task 2: Listen to the texts and choose one of the answers. Put your answers in the boxes. You will hear the text twice. See the example.

Where are the speakers talking?

A

1 at a cinema	2 disco	3 on the phone
1 in a park	2 at a swimming pool	3 at a bookshop
1 in a shoeshop	2 at a market	3 at a baker's shop
1 in a street	2 in a bank	3 in a public toilet
1 in a classroom	2 at a station	3 at a doctor
1 at a party	2 in a bathroom	3 in a garden
1 at a post office	2 in a classroom	3 in a zoo
1 at a museum	2 at an icecream place	3 at a supermarket

What's the phone number?

1 33798205	2 37789004	3 13678025

How much is the bill?

1 £9.95	2 £9.99	3 £5.99

What do they want to eat?

1 a salad and a hamburger	2 pizza	3 fish and chips

Put your answers in here:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
3										

Prilog 2B – Snimka drugog zadatka slušanja

Task two – Listen to the texts and choose one of the answers. Put your answers in the boxes. You will hear the texts twice.

1. A: Hi, this is Judy. Can I speak with Peter, please?
B: Oh, I'm sorry – he's at school. Could you ring him later?
A: Oh, yes, sure, I will.

2. A: Can I help you?
B: Yes, I'm looking for a book on horses and other farm animals with colourful pictures.
A: Oh, with photos or illustrations?
B: Can you show me what you have?
A: Of course. What age is the book for?
B: About twelve.

3. A: Can I have an onion, four apples and two oranges, please?
B: An onion, five apples and two oranges ...
A: An onion, four apples and two oranges.
B: Oh, yes, of course! Sorry. Here you are. That's £3.50.
A: Here you are. That's five pounds.
B: OK, and that's £1.50 change. Thank you.
A: Thanks.

4. A: Excuse me, could you help me, please?
B: I hope so, yes.
A: Could you tell me the way to the bus station?
B: It's just behind this block here. If you go round the corner, you'll see the building.
A: OK. Thank you very much.
B: You're welcome.

5. A: How much is the student ticket to Leeds, please?
B: Single or return?
A: Return, please.
B: It's £19.
A: Thank you.

6. A: Many happy returns of the day!
B: Oh, what a lovely chocolate cake! Who made it? You?!
A: Yes, this is my present for you.
B: Oh, thank you.

7. A: Now, let's listen to the tape first and then you fill in the slots with the words you hear.

B: Oh, can we write them down now?

A: Later, for now just listen.

8. A: Can I have two adult tickets, please? How much are they?

B: £6 pounds each. That's £12.

9. A: Hi, it's John here. I'm at my brother's place, could you call me back, please, at 33798205?

10. A: Hello, can I help you?

B: A hamburger, large chips and an orange juice, please. How much is that?

A: That'll be £5.99. Please, take a seat.

11. A: Where would you like to eat tonight?

B: I think that I'd like to go to that salad bar.

A: Oh, but we had salad last night ... how about, how about like a hamburger and salad?

B: Maybe, or what about fish and chips?

A: Well, that sounds good and so much for health food, then.

B: OK. Let's do it then.

Listen to the task again.

This is the end of the task.